

[ב]

הנה לענין פת הבאה בכיסנין דמברכין עליו במ"מ ומעין ג' אף דאיכרי לחם, כנ"ל, כתב הב"י בס"ק ס"ח, דהוא משום דלא קבעו חכמים לברך המוציא וברהמ"ז אלא בלחם שדרך לקבוע עליו סעודה. והי נראה לכאורה לומר, דזהו עיקר הדין, דבעינן לחם של קביעות סעודה, וכל מיני לחמים דאין קובעים עליהם סעודה אין מברכין עליהם אלא במ"מ ומעין ג'. ולפ"ז, מה שנתחדשו כיום **שעושי** מיני עוגות ואין לשיין אותן אלא במעט מי פירות ושמן והרוב מים או בעסעגץ טיי ואין קובעין עליהן סעודה אלא אוכלין אותן לשם תענוג, אף דאין להם דין פת דראה בכיסנין, מ"מ אין מברכין עליהן אלא במ"מ ומעין ג', כיון דאין קובעים עליהם סעודה. ואף שבדורות הקודמים ובזמן חז"ל הי' הדרך שלא לקבוע סעודה אלא דוקא על פת הבאה בכיסנין ולחמניות ולא בלחמים אלו, מ"מ לא משגיחין אלא בכל זמן וזמן כפי מנהגו.

אולם מכל הפוסקים משמע דגם השתא בימיה"ז אין מברכין במ"מ ומעין ג' אלא דוקא על פת

הבאה בכיסנין ולחמניות, כפי המנהג שהי' בזמן חז"ל, ולא משגיחין בכל זמן וזמן כפי מנהגו. וע"כ מוכח מזה דלחם של קביעות סעודה אינו עיקר הדין, דזה אינו אלא טעם על התקנה, אלא עיקר הדין הוא שתקנו דעל מיני לחמים של פת הבאה בכיסנין ולחמניות אין מברכין אלא במ"מ ומעין ג', ועל מיני לחם שתקנו תקנו ועל מה שלא תקנו לא תקנו.

וגדולה מזו מצינו להמרדכי שכתב בפ' כיצד מברכין, וכן פסק בשו"ע סי' קס"ח סעי' י"ב, דהשורה פתו בין אדום דאין מברך עליו אלא במ"מ ומעין ג' הואיל ונעשה אדום ודומה לפת הבאה בכיסנין לא מקרי תוריתא דנהמא, ואף דפת הבאה בכיסנין ולחמניות גופא הוו לחם לענין חלה ומצה כנ"ל. הרי להדיא דעיקר התקנה היתה דפת הבאה בכיסנין ולחמניות אין להם דין לחם לענין המוציא וברהמ"ז, וע"כ כל לחם שיש לו צורת פת הבאה בכיסנין לא מקרי תוריתא דנהמא לענין המוציא וברהמ"ז.

ברכת הזימון

ברכות ד' מ"ה: שלשה שאכלו כאחד ויצא אחד מהן לשוק קוראין לו ומזמנין עליו והוא דקרו לי' ועני אמר מר זוטרא ולא אמרן אלא בגי' אבל בעשרה עד דנייתי מ"ט כיון דבעי לאדכורי שם שמים בציר מעשרה לאו אורח ארעא אמר רבא ג' שאכלו כאחת א' מפסיק לשנים וכו'. כתב הרשב"א, דא' מפסיק לשנים על כרחו, ואפי' לא רצה להפסיק ולענות עמהם הן מזמנין עליו בין עונה בין אין עונה, כיון שעומד שם.

ונראה, דביצא א' מהם לשוק דמזמנין עליו בקרו לי' ועני, דוקא כשעונה עמהם, אבל בקרו לי' ואינו עונה עמהם אין מזמנין עליו. משום דנראה דאיכא תרי דיני זימון, חדא דין זימון ע"י צירוף שלשה ואז אין צריך שיענו כולם, ועוד איכא דין זימון ע"י ג' דעות אף כשאין בהם צירוף ג', כדקאמרה הגמ' לעיל גבי נשים דמזמנות לעצמן, אף שאין בהן דין צירוף, דמאה נשים כתרי גברי דמיין, אפי"ה מזמנות משום דאיכא ג' דעות, ומתקיים בהו כי שם ד' אקרא הבו גודל וגו', ובוזה בעינן שיענו כולם, דאז יש כאן ג' דעות, וע"כ ביצא א' מהם לשוק, כיון שעומד בחוץ אין כאן צירוף ג', והא דמזמנין עליו אינו אלא משום דינא דזימון ע"י דעות, וע"כ בעינן דוקא שיענה עמהם. וזהו דקאמר הגמ', דלענין עשרה, דבעינן בהו צירוף

לאדכורי שם שמ"ט משום דבר שבקדושה, אינו מצטרף עד דנייתי, דבוה גא מהני דעות.

ולפ"ז יש להסתפק, בהא דאמר ר' נחמן לקמן ד' מ"ח: קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו, אם הוא משום דין צירוף שלשה, או דאינו אלא משום דינא דדעות. ונפ"מ לדינא, לענין אם לא יענה עמהם אם מזמנין עליו, דאי הא דמזמנין עליו אינו אלא משום דינא דדעות או צריך שיענה עמהם דוקא, כנ"ל. והנה, אליבא דהרמב"ם בפ"ה מברכות ה"ז, שכתב דמצטרף הוא בין למנין ג' בין למנין עשרה, אף דקטן ממש אינו מצטרף אפי' לעשרה, א"כ ע"כ דהוא משום דין צירוף. אלא כי מספקא לי אליבא דר"ת, שסבר דלעשרה אפי' קטן המוטל בעריסה מצטרף אבל לג' לא, וא"כ אפשר דאפי' יודע למי מברכין ג"כ אינו מצטרף לג', דסוף סוף קטן הוא, והא דמזמנין עליו אינו אלא משום דינא דדעות.

לקמן ד' ב': א"ר הונא ג' שבאו מג' חבורות של ג' בני אדם אינן רשאין ליחלק אמר רבא ולא אמרן אלא דלא אקדימו הנך ואזמון עלייהו בדוכתייהו אבל אזמון עלייהו בדוכתייהו פרח זימון מינייהו. ופרש"י: אזמון עלייהו דהני כגון שנצטרפו אלו עמהם לזימון כדאמר לעיל קורין לו ומזמנין עליו ועכשיו הם